

Lesley Griffiths AC / AM
Y Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi
Minister for Communities and Tackling Poverty

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein Cyf: MA/P/LG/0412/15

Darren Millar AC
Cadeirydd – Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

3 Tachwedd 2015

Annwyl Darren

Adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus: Ymateb i Ddiwygio Lles yng Nghymru

Diolch yn fawr am eich llythyr dyddiedig 7 Hydref, a anfonwyd at Owen Evans, Dirprwy Ysgrifennydd Parhaol, y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus.

Rwy'n croesawu diddordeb parhaus y Pwyllgor yn y camau yr ydym yn eu cymryd mewn partneriaeth â sefydliadau eraill i ymateb i'r heriau sy'n deillio o agenda Diwygio Lles Llywodraeth y DU. Mae fy ymateb i sylwadau'r Aelodau, a nodwyd yn eich llythyr, wedi'i atodi.

Cofion

A handwritten signature in cursive script that reads "Lesley Griffiths".

Lesley Griffiths AC / AM
Y Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi
Minister for Communities and Tackling Poverty

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 0603300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 0604400
Correspondence: Lesley.Griffiths@wales.gsi.gov.uk

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Atodiad 1

Ymateb i'r Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus dyddiedig 7 Hydref 2015

Argymhelliad 1 – Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn yr argymhelliad hwn yn rhannol, gan ei bod o'r farn bod lliniaru effaith diwygio lles yn un elfen o'i strategaeth ar drechu tlodi, ac y bu'n darparu trosolwg strategol drwy'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen Gweinidogol ar Ddiwygio Lles. Fodd bynnag, mae'r Pwyllgor yn dal i ddymuno gweld dogfen strategaeth annibynnol yn cael ei chyhoeddi a byddai'n croesawu ymrwymiad mwy penodol ynglŷn â'r camau y bydd Llywodraeth Cymru yn eu cymryd yn ymarferol i liniaru effaith diwygio lles drwy, er enghraifft, ddatblygu cynllun gweithredu penodol ynghylch diwygio lles i gefnogi'r strategaeth ar fynd i'r afael â thlodi.

Bu Llywodraeth Cymru yn edrych o'r newydd ar ei dull gweithredu drwy ganolbwyntio ar achosion sylfaenol tlodi. Yng nghyd-destun cyllidebau sy'n lleihau, mae Llywodraeth Cymru yn ailflaenoriaethu meysydd lle mae'r dystiolaeth yn dangos y gallwn gael yr effaith fwyaf. Drwy weithio ar draws adrannau, rydym yn canfod ffyrdd o wneud hyd yn oed mwy i roi'r dechrau gorau i blant mewn bywyd, helpu pobl i ddod o hyd i swyddi, a gwella'u hiechyd a'u lles. Bydd y meysydd blynyddoedd cynnar a chyflogadwyedd yn seiliedig ar ddefnydd gwell o'n buddsoddiad mewn seilwaith, targedu gwasanaethau prif ffrwd yn well a chefnogaeth barhaus i bobl sy'n agored i niwed.

Fel y nodwyd yn ein hymateb gwreiddiol, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu arweiniad yn y maes hwn gyda'r nod o ganfod yr angen i weithredu a darparu rhaglen gydgysylltiedig wedi'i chynllunio ar y cyd â sefydliadau rhanddeiliaid i helpu pobl i ymdopi ag effaith diwygio lles. Nid ydym yn gweld bod angen strategaeth annibynnol, ar wahân ond byddwn yn falch o rannu gwybodaeth â'r Pwyllgor am y camau a gymerwyd a'r camau pellach sy'n cael eu cynllunio.

Argymhelliad 2 – Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn yr argymhelliad hwn yn rhannol, gan ei bod o'r farn ei bod yn anymarferol cyhoeddi'r holl wybodaeth a ystyriwyd gan y Grŵp Gorchwyl a Gorffen Gweinidogol. Roedd gan y Pwyllgor ddiddordeb arbennig mewn adolygu'r dewis sy'n ymwneud â'r dadansoddiad cost/budd o liniaru effaith lawn dileu'r cymhorthdal ystafell sbâr drwy gyfrwng taliadau tai yn ôl disgresiwn, fel y dewisodd Llywodraeth yr Alban ei wneud. O ganlyniad, mae'r Pwyllgor o'r farn bod diffyg manylion yn yr ymateb, a hynny o ran a fydd y wybodaeth benodol hon yn cael ei hychwanegu at dudalennau diwygio lles gwefan Llywodraeth Cymru. Mae'r ymateb yn datgan y bydd Llywodraeth Cymru yn darparu crynodeb o'i hymateb i ddiwygio lles ac felly mae'r Pwyllgor yn ceisio eglurder ynghylch a fydd y wybodaeth benodol hon yn cael ei chyhoeddi.

Comisiynodd y Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar Ddiwygio Lles raglen gynhwysfawr o waith ymchwil i asesu effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru ac mae pob un o'r adroddiadau hyn wedi'u cyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru. Ymhlith diwygiadau lles eraill, mae'r gwaith ymchwil wedi ystyried yr effaith debygol yng Nghymru yn sgil cyflwyno meini prawf maint y Budd-dal Tai yn y sector rhentu cymdeithasol. Mae'r dystiolaeth hon hefyd yn darparu darlun o'r costau a'r manteision posibl pe bai Llywodraeth Cymru yn lliniaru effaith lawn y polisi drwy gyfrwng cynnydd i Daliadau Tai yn ôl Disgresiwn. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru grynodeb o'i hymateb i ddiwygio lles ar 9 Hydref, sy'n cynnwys atodiad sy'n crynhoi'r dadansoddiad cost/budd hwn.

<http://gov.wales/topics/people-and-communities/welfare-reform-in-wales/what-are-changes-in-wales/?lang=cy>

Argymhelliad 3 - Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn yr argymhelliad hwn yn rhannol wrth gyfeirio at ystod o ddulliau sy'n bodoli eisoes ar gyfer casglu ac ystyried data, gan dynnu sylw hefyd at gamau gweithredu newydd. Fodd bynnag, rydym yn credu bod y dystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor ar berfformiad a data yn drawiadol a'u bod wedi tynnu sylw at y ffaith nad oes dealltwriaeth glir ar hyn o bryd o effaith diwygio lles a gallai hyn atal y broses o ganfod ffyrdd gwell o wneud pethau. Mae'r Pwyllgor am gael gwybodaeth bellach am y cyfleoedd i Lywodraeth Cymru wella ystod ac ansawdd y dystiolaeth bresennol drwy, er enghraifft, gynnwys nifer bach o geisiadau am ddata allweddol fel y nodir yn adroddiad y Pwyllgor (tudalennau 13 i 15) fel rhan o'r gwaith ymchwil a gynigiwyd mewn cysylltiad ag Argymhelliad 8.

Mae'r gwaith ymchwil a gynigiwyd mewn cysylltiad ag Argymhelliad 8 yn cynnwys arolwg o Awdurdodau Lleol a Chymdeithasau Tai, a fydd yn helpu Llywodraeth Cymru i ganfod i ba raddau y caiff asesiadau ariannol eu cynnal gan landlordiaid cymdeithasol ledled Cymru. Mae'r gwaith hwn wedi'i anelu'n bennaf at asesu graddau'r cydweithredu rhwng Cymdeithasau Tai ac Awdurdodau Lleol o ran ymdrin â digartrefedd, ac nid yw'n mynd i'r afael â phenderfynyddion ehangach a all effeithio ar ddigartrefedd. Rydym yn disgwyl i adroddiad yr astudiaeth hon fod ar gael ym mis Rhagfyr 2015.

Fel rhan o'n blaenraglen gwaith ymchwil, a ddiweddarwyd yn dilyn Cyllideb yr Haf, rydym yn ystyried y posibilrwydd o arolygu sampl o denantiaid yng Nghymru yr effeithwyd arnynt gan newidiadau lles Llywodraeth y DU. Gallai hyn gynnwys tenantiaid yr effeithir arnynt gan Feini Prawf Maint y Budd-dal Tai yn y sector rhentu cymdeithasol. Bydd y gwaith ymchwil hwn ac elfennau ymchwil eraill yn helpu i wella'r gronfa dystiolaeth ynglŷn ag effaith diwygio lles a fydd yn cynorthwyo ein hymateb polisi. O ran atgyfeiriadau at fanciau bwyd a gwasanaethau cyngor, mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi cynnal trafodaethau am ddarparwyr gwasanaethau cymorth bwyd ac wedi canfod bod ystod eang o wasanaethau gwahanol ledled Cymru yn y cyswllt hwn, y mae rhai ohonynt yn unig yn cael eu cwmpasu gan ddata sydd ar gael gan Ymddiriedolaeth Trussell ar fanciau bwyd. Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n sefydlu panel defnyddwyr ystadegau o dan y *Fframwaith ar gyfer Ymgysylltu a Rhaglen Weithredu y Trydydd Sector* er mwyn asesu'r beichiau a osodir ar sefydliadau'r trydydd sector.

Mae gan Lywodraeth Cymru gyfrifiadau blynyddol eisoes o wybodaeth am eiddo tai cymdeithasol gwag. Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus i ganfod a ddylid caniatáu i Awdurdodau Lleol godi treth gyngor sy'n fwy na 100% ar eiddo gwag ac ail eiddo. O ganlyniad, bydd angen casglu cyfrifiadau o eiddo o'r fath yn ganolog er mwyn ategu cyfrifiadau setliad ariannol llywodraeth leol, ac, oherwydd y bydd angen y data hyn yn flynyddol, byddai'n peri bod modd mesur newidiadau i lefelau eiddo gwag. Dylem aros am ganlyniad yr ymgynghoriad hwn cyn ystyried unrhyw ddull arall o gasglu data ynghylch eiddo gwag.

Argymhelliad 4 - Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth bod rhaglenni datblygu yn canolbwyntio'n benodol ar hyn o bryd ar lety â thair ystafell wely ac nid unedau llai, gan awgrymu nad oes cyswllt rhwng yr hyn y mae landlordiaid am eu hadeiladu – tai i deuluoedd – a maint yr eiddo sydd ei angen ar y rhai sydd mewn angen o ran tai fel y pennir gan feini prawf maint rhentu tai cymdeithasol. Mae hyn yn ei dro yn ei gwneud yn anodd modelu'r galw yn y dyfodol. Tynnodd y dystiolaeth a glywodd y Pwyllgor ynghylch y pryder penodol hwn sylw at y ffaith bod angen i Lywodraeth Cymru ystyried y materion hyn yn llawn pan fydd yn cymeradwyo cynlluniau tai newydd. O ganlyniad, mae'r Pwyllgor yn croesawu manylion pellach o ran a yw Llywodraeth Cymru yn ystyried y materion hyn ac os felly a oes unrhyw gamau wedi'u cymryd o ganlyniad i'r ystyriaethau hyn.

Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid grant ar gyfer tai fforddiadwy drwy gyfrwng y Rhaglen Grant Tai Cymdeithasol. Caiff cynlluniau tai newydd eu cymeradwyo dim ond os ydynt yn flaenoriaethau strategol gan Awdurdod Lleol, hynny yw, os ydynt wedi'u cynnwys yng Nghynlluniau Datblygu Rhaglen Awdurdodau Lleol ac yn bodloni meini prawf Llywodraeth Cymru ynghylch gwerth am arian a'r dyluniad. Mae cynlluniau sy'n cael eu blaenoriaethu i'w cyllido yng Nghynlluniau Datblygu Rhaglen Awdurdodau Lleol yn adlewyrchu ystod o ffactorau gan gynnwys pwysigrwydd strategol, angen o ran tai, y gallu i gyflawni, hyfywedd a gwerth am arian. Mae'r data sydd wedi'u cynnwys mewn Asesiadau o'r Farchnad Dai Leol yn darparu gwybodaeth allweddol i Awdurdodau Lleol am yr angen o ran tai ar draws pob math o lety a grwpiau cleientiaid. Ers 2012/13, mae data ynghylch stoc Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig yn dangos y cafwyd cynnydd o 3 y cant (1,537 o anheddau) yn nifer yr eiddo sy'n diwallu anghenion cyffredinol ag 1 a 2 ystafell wely ledled Cymru, ond gostyngiad bach o 0.2 y cant (98 o anheddau) yn nifer yr eiddo sy'n diwallu anghenion cyffredinol â 3 ystafell wely neu ragor. Mae'r data ynghylch stoc yn ystyried tai newydd, gwerthiannau a dymchweliadau. Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gydag Awdurdodau Lleol i sicrhau bod y berthynas rhwng Asesiadau o'r Farchnad Dai Leol a'r Rhaglen Grant Tai Cymdeithasol yn glir.

Argymhelliad 5 - Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn yr argymhelliad hwn yn rhannol yn unig ac nid ydym yn teimlo bod yr ymateb yn ddigonol. Rydym yn cydnabod nad yw canllawiau'r Adran Gwaith a Phensiynau ynghylch Taliadau Tai yn ôl Disgresiwn yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol gofnodi gwybodaeth am amgylchiadau penodol tenantiaid ag anableddau mewn tai sydd wedi'u haddasu. Fodd bynnag, roeddem yn disgwyl ymateb mwy trylwyr gan Lywodraeth Cymru a oedd yn ystyried yr ymateb penodol hwn mewn cysylltiad â dyletswyddau awdurdodau lleol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a'r rôl arwain ehangach y tynnodd y Pwyllgor sylw ati o dan Argymhelliad 1 o'n hadroddiad. Mae'r Pwyllgor yn ceisio sicrwydd pellach fod y dyletswyddau cydraddoldeb pwysig hyn yn cael sylw llawn. Er enghraifft, a yw Llywodraeth Cymru yn adolygu asesiadau awdurdodau lleol o'r effaith ar gydraddoldeb ar gyfer gweinyddu Taliadau Tai yn ôl Disgresiwn?

Awdurdodau Lleol sy'n gyfrifol am ystyried gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010 a'r Rheoliadau ategol. Mae Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol gynnal asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac nid mater i Lywodraeth Cymru fyddai adolygu neu fonitro'r asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb a gynhelir gan Awdurdodau Lleol.

Mater i bob Awdurdod unigol yw asesiadau effaith Awdurdodau Lleol. Mae ganddynt y ddyletswydd statudol i gynnal yr asesiadau ac mae ystod o ddulliau ac ysgogiadau ar gael iddynt. Maent yn atebol yn ddemocrataidd i'w hetholaethau lleol am eu penderfyniadau. Mae'r llythyr setliad blynyddol gan Lywodraeth Cymru yn atgoffa pob awdurdod o'i ddyletswyddau statudol wrth gynnal asesiadau ynghylch effaith.

Argymhelliad 11 – Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn yr argymhelliad hwn yn rhannol ac mae wedi darparu manylion am y broses ar gyfer diweddaru'r Cod Canllawiau i Awdurdodau Lleol ar Ddyrannu Llety ac ar Ddigartrefedd. Roedd pryderon y Pwyllgor am y mater hwn yn ymwneud yn bennaf ag amgylchiadau ariannol unigolion i'r un graddau â'r categorïau anghenion blaenoriaeth a nodir yn y Cod. Awgrymodd y dystiolaeth a gafodd y Pwyllgor nad yw rhai pobl yn cael cymorth o bosibl oherwydd eu sefyllfa ariannol yn enwedig pan fydd ganddynt ôl-ddyledion neu ddyled morgais. Mae effaith hynny wedi arwain at sefyllfa sy'n peri bod rhai teuluoedd sy'n ceisio cymorth gan awdurdodau lleol a landlordiaid cymdeithasol cofrestredig yn cael eu cau allan o gofrestrau tai ac felly'n cael eu hystyried yn "rhy dlawd i gael tai cymdeithasol."

Er ei bod yn gadarnhaol nodi bod Llywodraeth Cymru yn bwriadu cynnal arolwg o awdurdodau lleol a landlordiaid cymdeithasol cofrestredig o dan Argymhelliad 8, a fydd yn trafod yr asesiad o amgylchiadau ariannol pobl, rydym yn credu y byddai'n fanteisiol ymestyn hyn i gwmpasu gwaith asiantaethau cynghori sydd yn aml mewn lle gwell i ddarparu darlun annibynnol ar y materion hyn. Fel y mae, mae'r ymateb i Argymhelliad 11 yn gofyn i'r rhai sydd wedi gwneud y penderfyniad i beidio â chynorthwyo teulu neu awdurdodau lleol a landlordiaid cymdeithasol cofrestredig unigol adolygu eu harferion eu hunain, sydd, at ddibenion tryloywder a chydbwysedd, yn peri rhai pryderon. Mae'r Pwyllgor yn awgrymu y dylid ehangu'r ymarfer hwn i gynnwys sefydliadau cynghori er mwyn darparu rhywfaint o annibyniaeth yn y broses.

Bwriedir cyhoeddi fersiwn wedi'i diweddaru o'r Cod Canllawiau yn y Flwyddyn Newydd. Bydd yn ystyried canlyniadau'r gwaith ymchwil i unrhyw rwystrau i gymorth o ran tai.

Argymhelliad 13 – Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn yr argymhelliad hwn yn rhannol. Fodd bynnag, hoffem dynnu sylw at y ffaith bod tystiolaeth a ddarparwyd i'r Pwyllgor wedi awgrymu bod cyngor a ddarperir gan landlordiaid yn canolbwyntio ar ymdrin â materion y "landlord" yn bennaf nad ydynt o reidrwydd yn cyfateb i'r cam gweithredu cywir neu'r dewis gorau ar gyfer y tenant. Yn groes i hynny, mae cyngor annibynnol yn ystyried yr hyn sy'n iawn i'r unigolyn, ac mae materion yn ymwneud â landlordiaid yn un maes o blith nifer o feysydd gwahanol a fydd yn cael eu hystyried wrth flaenoriaethu a chytuno ar ddull o fwrw ymlaen. Ceisiodd argymhelliad y Pwyllgor sicrhau y dylai cyngor annibynnol ystyried anghenion ehangach tenantiaid ac nid blaenoriaethau eu landlord yn unig. O gofio nad yw ymateb Llywodraeth Cymru yn ymdrin â'r pwynt hwn yn ddigonol, mae'r Pwyllgor yn gofyn am ragor o fanylion am y modd y bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod anghenion yr unigolyn yn hytrach na'r landlord yn cael eu blaenoriaethu i'r un graddau wrth gynnal ei hadolygiad sydd wedi'i chynllunio.

Lansiodd y Rhwydwaith Cyngtori Cenedlaethol arolwg o'r ddarpariaeth o wybodaeth a chyngor ar 12 Hydref

(http://www.moneymadeclearwales.org/home.php?page_id=8474&lng=cym). Mae'r arolwg yn cynnwys cwestiwn am natur annibynnol y cyngor a roddir:-

Mae darparwr cyngor annibynnol yn rhoi cyngor annibynnol pan fo'n gallu gweithredu'n gwbl annibynnol er budd y cleient yn unig. Er enghraifft, efallai na fydd rhai gwasanaethau awdurdodau lleol yn gallu cynnig cymorth gydag apêl yn erbyn penderfyniad anffafriol ar yr hawl i fudd-dal tai neu gall landlord cymdeithasol sy'n cynnig cyngor ar ddyledion fod wedi'i rwymo gan ei bolisiau ei hun i bennu blaenoriaeth uwch i ôl-ddyledion rhent nag i ddyledion eraill y cleient er gwaethaf blaenoriaethau sy'n gwrthdaro.

Bydd y wybodaeth a ddarperir gan ddarparwyr cyngor yn cael ei gwirio o ran ei hystyr ac yn cael ei herio o bosibl gan ddibynnu ar ystod y gwasanaethau a ddarperir gan bob darparwr. Bydd y data terfynol yn cael eu hystyried ynghyd â thystiolaeth arall am ymddygiad ceisio cyngor a chymorth posibl gan ystod o ddarparwyr, gan gynnwys tystiolaeth a fydd yn cael ei chyhoeddi gan y Weinidogaeth Gyfiawnder yn gynnar yn 2016. Mae hyn yn rhan o ddadansoddiad o anghenion cyngori yn y dyfodol a gynhelir gan y Rhwydwaith Cyngori Cenedlaethol er mwyn llywio datblygiad Strategaeth Gwybodaeth a Chyngor i Gymru a fydd yn cael ei chyflwyno yn 2016. Bydd y strategaeth yn ceisio sicrhau mynediad teg i bawb yng Nghymru i wasanaethau cyngori sydd wedi bod yn destun proses sicrwydd ansawdd. Er mwyn sicrhau dull cyson o fesur ansawdd, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddatblygu Fframwaith Ansawdd Gwybodaeth a Chyngor i Gymru yn 2015/16, a fydd yn ymdrin ag ansawdd sefydliadol a phrofiad defnyddwyr gwasanaethau, yn ystyried anghenion cyngori mewn dull cyfannol ac yn mynd i'r afael ag ansawdd, ehangder a dyfnder y gwasanaeth a ddarperir.

Argymhelliad 14 – Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn yr argymhelliad hwn. Er bod yr ymateb yn tynnu sylw at rywfaint o waith cadarnhaol gan Gyngor Caerdydd, nid yw'n glir a yw'r protocolau newydd ar gyfer Taliadau Tai yn ôl Disgresiwn yn cwmpasu pob un o'r 22 o awdurdodau lleol. Ar y sail hon, mae'r Pwyllgor yn gofyn i Lywodraeth Cymru egluro bod y ddau gyngor nad oeddent yn rhan o'r cytundeb pan gynhaliwyd yr ymchwiliad – Caerdydd a Chastell-nedd Port Talbot – bellach yn cymryd rhan yn y trefniadau newydd i sicrhau bod y dull cyson a ddymunir yn cael ei gyflawni.

Ar ben hynny, er bod ymateb Llywodraeth Cymru yn nodi hefyd bod y fframwaith presennol o brotocolau cyngor a chanllawiau yn darparu "dull cyson [gan yr Awdurdodau Lleol] o ran budd-daliadau anabledd", rydym yn pryderu am gywirdeb hyn o'i ystyried ochr yn ochr â'r ymateb i Argymhelliad 5 fel y nodir uchod. Ymhellach, nid yw'r manylion a ddarparwyd mewn ymateb i Argymhelliad 14 yn ymdrin yn ddigonol â'r materion a wynebwr gan bobl sydd ag anableddau y tynnwyd sylw atynt yn y dystiolaeth a ddarparwyd i'r Pwyllgor ac yn adroddiad y Pwyllgor. Mae'r Pwyllgor yn credu ei bod yn rhesymol disgwyl ymateb mwy trylwyr a chydgyssylltiedig gan Lywodraeth Cymru ar y pwynt hwn a'r rhai a wnaed o dan Argymhelliad 5, sef bod y cynllun Cymru gyfan ar gyfer Taliadau Tai yn ôl Disgresiwn yn cael ei fabwysiadu gan bob cyngor ac yr ymdrinnir yn fwy amlwg â materion ynghylch pobl ag anableddau.

Nid yw Caerdydd a Chastell-nedd Port Talbot yn rhan o'r fframwaith newydd. Sefydlwyd y fframwaith i wella cysondeb a sicrhau bod grwpiau pobl anabl (ymysg eraill) yn cael mwy o flaenoriaeth wrth asesu Taliadau Tai yn ôl Disgresiwn. Mae'r fframwaith hefyd yn caniatáu i bob Awdurdod Lleol sy'n cymryd rhan ymateb yn gyflym ac yn gyson i newidiadau sylweddol yn y gyfraith. Tynnwyd sylw at hyn yn ddiweddar yn achos *Sandwell* (<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Admin/2015/890.html>) pan gynghorwyd pob un o'r 20 Awdurdod Lleol mewn un e-bost, a diwygiwyd y fframwaith yn unol â hynny. Fel y nodwyd o'r blaen, nid yw Taliadau Tai yn ôl Disgresiwn wedi'u datganoli ac o ganlyniad nid yw Llywodraeth Cymru yn gallu rhoi gorchmynion i Awdurdodau Lleol yn y maes polisi hwn. Fodd bynnag, byddwn yn parhau i annog y broses o rannu arferion da fel y gwnaethom yn achos y dull gweithredu a ddatblygwyd gan Gaerdydd, a lywiodd ddulliau Awdurdodau Lleol eraill o ymdrin â Taliadau Tai yn ôl Disgresiwn.

Argymhelliad 17 – Sylwadau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn yn llwyr yr argymhelliad hwn i edrych yn gynnar ar effaith newidiadau pellach i'r system les, yn enwedig yr effaith ar bobl ifanc rhwng 18 a 21 oed, a bydd yn ymgynghori'n gynnar ac yn eang ynghylch ei hymateb arfaethedig. Fodd bynnag, rydym yn croesawu mwy o fanylion am ymateb Llywodraeth Cymru i'r argymhelliad hwn er mwyn darparu'r sicrwydd sydd ei angen arnom.

Yn benodol, mae paragraff 121 o'n hadroddiad terfynol yn datgan y gall "Llywodraeth Cymru wneud mwy i ddangos arweiniad a chydgyssylltu'r ymateb i ddiwygio lles yng Nghymru". Er bod ymateb Llywodraeth Cymru yn canolbwyntio, yn gywir ddigon, ar ddeall effaith bosibl diwygiadau lles pellach ac yn nodi bod gwaith yn mynd rhagddo gydag awdurdodau lleol, Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig ac asiantaethau cynghori, credwn y dylai Llywodraeth Cymru ddarparu arweiniad cliriach drwy ddatblygu cynllun gweithredu penodol ar ddiwygio lles sydd wedi'i wrthod yng nghyswllt Argymhelliad 1. Byddai hyn yn rhoi ffocws clir ar y camau y mae'n bwriadu eu blaenoriaethu er mwyn mynd i'r afael ag anghenion pobl ifanc rhwng 18 a 21 oed. O'r ymateb, ymddengys fod Llywodraeth Cymru yn ymgymryd â gwaith pellach i ymchwilio i'r effaith bosibl ond nad yw'n rhoi gwedd ffurfiol ar ei hymateb i'r heriau hyn drwy gyfrwng strategaeth neu gynllun gweithredu a fyddai'n peri bod atebolrwydd cliriach a phroses fwy effeithiol o graffu ar berfformiad. Mae'r Pwyllgor yn gofyn am ragor o wybodaeth ynghylch a yw Llywodraeth Cymru yn bwriadu datblygu cynllun gweithredu neu strategaeth i roi'r argymhelliad hwn ar waith.

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu arweiniad yn y maes hwn gyda'r nod o ganfod yr angen i weithredu a darparu rhaglen gydgysylltiedig wedi'i chynllunio ar y cyd â sefydliadau rhanddeiliaid i helpu pobl i ymdopi ag effaith diwygio lles. Gweler hefyd ein hymateb i Argymhelliad 1.